

PRIKAZ:

CHORVÁTI NA SLOVENSKU. DEJINY, JAZYK, KULTÚRA, SÚVISLOSTI.

UREDNIK JÁN BOTÍK.

BRATISLAVA: SLOVENSKÉ NÁRODNÉ MÚZEUM, 1996., STR. 240.

ISBN 80 85753-79-0.

Hrvati u Slovačkoj ogranak su stare hrvatske dijaspore, nastale velikim migracijama hrvatskoga pučanstva u 15. i 16. st., uzrokovanih prodiranjem Turaka na područje jugoistočne i srednje Europe. Usprkos višestoljetnome obitavanju na zemljopisno udaljenome području od pradomovine svojih predaka i matične domovine, procesu kulturne i jezične prilagodbe koji je relativno brzo zamjenjivan procesom asimilacije (slovakiziranje), nije među ovim Hrvatima nestala svijest o pripadanju hrvatskome narodu, a četiri sela nadomak Bratislave (Devinsko Novo Selo, Jarovce, Čunovo i Hrvatski Grob) i danas međusobno razgovaraju na materinskome - hrvatskome jeziku.

Devedesetih godina ovoga stoljeća svojevrsni je "ethnic revival" (među ostalim i zahvaljujući demokratiziranju društva u postkomunističkim zemljama) zahvatio i Hrvate u Slovačkoj. Iskazuje se osnivanjem kulturnih društava, folklornih ansambala, organiziranjem znanstvenih skupova, održavanjem izložbi, publiciranjem časopisa i knjiga. Neke od tih knjiga već su prikazane u Narodnoj umjetnosti (31/1994).

Knjiga koju prikazujemo zapravo je zbornik radova.

U prvi su dio uvršteni prilozi koji su bili pročitani na dva znanstvena skupa u organizaciji Hrvatske kulturne udruge 1991. i 1992. godine. Autorica prvih dvaju priloga je Kveta Kučerová, a u njima iznosi povijesni nacrt hrvatskoga naseljavanja u Slovačkoj, kao i njihov ekonomski, socijalni i kulturni razvoj u novoj postojbini. O povijesnome razvoju govori se u dva rada Jozefa Klačke. U prvome na osnovi istraživanja arhivskoga materijala autor objašnjava prisutnost pojedinih obitelji i rodova u Devinskom Novom Selu, dok se u drugome bavi metodološkim pitanjima. Zuzana Beňušková autorica je također dvaju priloga, jednoga o slovačkim Hrvatima u kulturnopovijesnoj literaturi, a drugoga o doprinosu Hrvata u pučkoj kulturi zapadne Slovačke. Ovima posljednjim tematski i sadržajno se može pridružiti i rad Františka Kalesnýa o udjelu Hrvata u Slovačkoj s obzirom na bogatstvo i raznolikost slovačke pučke kulture. Lingvistički prilog o reliktnim hrvatskim govorima u okolici Bratislave potpisuje Ivo Ripka.

Budući da su slovački Hrvati samo dio većega etnoteritorijalnog otoka koji je nastao na granicama nekoliko srednjoeuropskih država (Slovačka, Austrija, Mađarska, Češka), a najveća, odnosno najbrojnija skupina toga hrvatskog otoka koncentrirana je u Gradišću, tj. Burgenlandu, urednik knjige odlučio je uvrstiti rad austrijskoga

znanstvenika Gerharda Neweklowskoga o pet stoljeća prisutnosti Hrvata u Burgenlandu. Slijedi bibliografija o Hrvatima u Slovačkoj, koji je sastavio Viliam Pokorný.

Posljednji dio knjige posvećen je izvorima i dokumentima o povijesti i kulturi Hrvata u Slovačkoj. Jadranka Važanova - Horáková piše o pučkim pjesmama, a o osnivanju dokumentacijskoga centra hrvatske kulture u Slovačkoj, urednik knjige, Ján Botfk.

Knjiga je oplemenjena vrlo lijepim i pomno odabranim fotografijama.

Uz pohvale autorima, uredniku i izdavaču, treba istaći da ova knjiga ukazuje na nužnost interdisciplinarnoga pristupa u suvremenome istraživanju nacionalnih manjina, budući da je temeljni kontekst oblikovanja njihova identiteta i tijekom minulih stoljeća i danas, interetničko okruženje. Stoga kombiniranje različitih metoda te usporedba rezultata različitih (a ipak srodnih) znanosti, čini ovu publikaciju relevantnom i sadržajnom.

Jadranka Grbić